

XXIII. ELS HETERÒPTERS

J. RIBES

RIBES, J. 1993. "Els heteròpters". In ALCOVER, J.A., BALLESTEROS, E. & FORNÓS, J.J. (Eds.), *Història Natural de l'Arxipèlag de Cabrera*, CSIC-Edit. Moll, Mon. Soc. Hist. Nat. Balears 2: 361-364. Es presenta la llista d'espècies d'heteròpters recol·lectades fins a la data a l'Arxipèlag de Cabrera i se'n fan comentaris faunístics i biogeogràfics. La fauna d'heteròpters de Cabrera encara està molt mal coneguda.

THE HETEROPTERA. A systematic list of the species of heteroptera collected from the Archipelago of Cabrera is presented. Some biogeographic and faunistic aspects are also commented. Our knowledge of the heteroptera from Cabrera is still depending on further investigations.

INTRODUCCIÓ

El coneixement de la fauna de Cabrera ha experimentat un gran creixement en el decurs dels darrers anys, gràcies a les prospeccions i estudis realitzats per diferents equips de naturalistes. En aquest treball donarem a conèixer els heteròpters de Cabrera que han estat col·lectats, d'una manera marginal, mentre es realitzaven altres mostratges per al Projecte d'Investigació "Biogeografia insular i nesoevolució", per l'equip de Biologia Terrestre de l'Institut d'Estudis Avançats de les Illes Balears.

HETERÒPTERS RECOL·LECTATS A CABRERA

Família MIRIDAE

Phytocoris (*Ktenocoris*) *jordani* Wagner 1954

Material: Port de Cabrera, 21.VIII.1991, 1.

N'hem estudiat també 2 provinents de Formentera (Es Caló, 22.VIII.1991, F. Vallhonrat leg.). D'aquests tres espècimens se n'ha fet un acurat estudi biomètric i morfològic, incidint especialment en la genitèlia. S'han comparat amb nombrosos exemplars ibèrics de *Ph. (K.) varipes* Boh., espècie paleàrtico-occidental molt freqüent, i val a dir que les conclusions a què s'ha arribat no han estat gaire engrescadores, perquè la plasticitat de molts dels caràcters admesos com a diagnòstics és considerable. Això fa dubtar de la validesa de *Ph. (K.) jordani* Wagner, però, d'altra banda, caldria estudiar-ne molt més material per poder-ne estar segur. Així, doncs, de mo-

ment continuem acceptant totes dues espècies i fins i tot proposem els següents cinc caràcters distintius que hem trobat en llur estudi (entre parèntesi van els de *Ph. varipes*): 1) Relació artell antenal I / amplada del cap = 1,25-1,30 (1,35-1,40); 2) Relació artell antenal II / amplada del pronot = 1,43-1,45 (1,70-1,75); 3) Paràmer dret eixamplat al mig (ídem, prim); 4) Paràmer esquerre amb la hipòfisi arrodonida i cantelluda (ídem, amb la hipòfisi allargada, sense cantell); 5) Pinta de l'espícula de l'edeagus curta, amb 6-7 dents ben paleses (ídem, llarga, amb 8-10 dents).

Insistim que la troballa de material addicional abundant podria fer variar els caràcters indicats i, en conseqüència, arribar a imbricacions que aconsellassin la sinonimització de l'espècie aquí considerada amb *P. varipes*.

Segui com sigui, ara per ara *Ph. jordani* és un tàxon poc conegut. Fou descrit de diferents localitats alemanyes de Rheinessen i trobat sota *Teucrium scorodonia*. Una altra part de la sèrie típica es capturà en diversos indrets del sud de França, entre ells Banyuls, i també a Andorra, en tots aquests indrets sobre *Sarothamnus* (WAGNER 1954). A més s'ha citat de Castella (RIBES 1978).

Família ANTHOCORIDAE

Anthocoris nemoralis (Fabricius 1794)

Material: Port de Cabrera, Can Feliu, 20.VIII.91.

Element de distribució paleàrtico-occidental (JOSIFOV 1986), que viu sobre un gran nombre d'arbres i arbusts on depreda sobretot àfids, tisanòpters, ous i erugues de tinèids i tortríctids i alguns àcars (PERICART 1972).

Família REDUVIIDAE

Reduvius personatus (Linné 1758)

Material: Can Feliu, 24.I.91; Na Foradada, 17.I.91; Estell des Coll, 31.III.91; L'Imperial, 1.IV.91.

Tots els exemplars són individus de diferents estats larvaris (PUTSHKOV 1981). És un depredador conspicu d'àmbit holàrtic (JOSIFOV 1986), més aviat de tendència antropòfila.

Família PYRRHOCORIDAE

Scantius aegyptius (Linné 1758)

Material: Estell des Coll, 18.VII.90; Na Foradada, 17.I.91; Can Feliu, 24.I.91; Estell de s'Esclata-sang, 29.III.91. Adults i larves.

Espècie predominantment detritòfaga, heliòfila, que freqüenta murs, tanques, runes, construccions abandonades i hàbitats semblants. És un element holomediterrani amb extensió centrasiàtica (JOSIFOV 1986).

Família LYGAEIDAE

Spilostethus pandurus (Scopoli 1763)

Material: Es Burri, 16.I.91; Puig des Frare, 1.IV.91; Coll Roig, 22.VIII.91.

Fitòfag gens especialitzat, que viu damunt diverses herbes i es considera un cosmopolita de zones tropicals, subtropicals i temperades.

Eremocoris fenestratus (Herrich-Schäffer 1839)

Material: Port de Cabrera, 23.VIII.91.

Se'l troba entre la fullaraca de pins i ginebres i és un element holomediterrani estès vers l'Europa central (JOSIFOV 1986).

Lamprodema maurum (Fabricius 1803)

Material: L'Imperial, 17.VII.90.

Element holomediterrani extensiu (JOSIFOV 1986), que mostra una marcada inclinació cap als biòtops sabulícoles.

Família PENTATOMIDAE

Acrosternum heegeri Fieber 1861

Material: Port de Cabrera, 21.VIII.91, 23.VIII.91; Port de Cabrera, 20.III.76, Ribes leg., sobre *Pistacia lentiscus*.

És una espècie holomediterrània d'afinitats meridionals estesa devers la regió etiòpica (JOSIFOV 1986). Segons STICHEL (1957-62) viu sobre *Juniperus*, *Euphorbia* i *Eucaliptus*.

Família CYDNIDAE

Macroscytus bruneus (Fabricius 1803)

Material: Cabrera, sense localitat concreta, X.86; Port de Cabrera, 21.VIII.91, 22.VIII.91; Na Foradada, 17.I.90.

Ha esdevingut un element cosmopolita de països càlids i temperats (JOSIFOV 1986) i se'l troba sovint en indrets sorrencs, àdhuc amagat entre arrelletes de diverses herbes.

Cydnus aterrimus (Forster 1771)

Material: Port de Cabrera, 31.III.91.

És un altre cosmopolita, però encara més estès que l'anterior, puix que a Europa ateny els Països Bàltics (STICHEL 1957-62). Té una clara tendència a colonitzar paratges arenosos i actua amb gran freqüència com a radícolica.

DISCUSSIÓ

El nombre tan escàs d'espècies obtingudes no s'ha incrementat pràcticament amb altres dades per manca de temps de poder fer les perquisicions adequades. De tota forma hom creu que el cabal d'heteròpters de l'Arxipèlag de Cabrera ha d'ésser bastant més considerable, puix que no es correspon amb el de cap de les sis altres illes, fora d'una, de la Mediterrània occidental, si fa no fa igual o molt més petites, que esmentem tot seguit. Tenint, doncs, en compte la relativa homologació d'aquestes àrees insulars, heus-ne aquí el nombre total d'espècies d'heteròpters per a cadascuna:

Cabrera	13 km ²	10 espècies	(present treball)
Illes Medes	0,2 km ²	42 espècies	(RIBES 1964)
Columbrets	0,2 km ²	7 espècies	(WAGNER 1958)
Nova Tabarca	0,7 km ²	26 espècies	(RIBES 1965)
Montecristo	10,4 km ²	38 espècies	(FARACI i RIZZOTI 1984)
Giglio	21,2 km ²	186 espècies	(MANCINI 1952)
Lampedusa	20 km ²	47 espècies	(CARAPEZZA 1977)

A les Medes s'han capturat *Spilostethus pandurus* (Scop.) i *Cydnus aterrimus* (Fst.). Als Columbrets, *Scantius aegyptius* (L.). A Nova Tabarca, *Spilostethus pandurus* (Scop.), *Cydnus aterrimus* (Fst.) i *Macroscytus brunneus* (F.). A Montecristo, *Spilostethus pandurus* (Scop.), *Acrosternum heegeri* Fb. i *Cydnus*

aterrimus (Fst.). A l'illa de Giglio, *Anthocoris nemoralis* (F.), *Reduvius personatus* (L.), *Scantius aegyptius* (L.), *Spilostethus pandurus* (Scop.), *Acrosternum heegeri* Fb., *Macroscytus brunneus* (F.) i *Cydnus aterrimus* (Fst.). I a Lampedusa, *Scantius aegyptius* (L.), *Spilostethus pandurus* (Scop.), *Acrosternum heegeri* Fb. i *Cydnus aterrimus* (Fst.). Cal ressaltar l'elevadíssim nombre d'espècies de l'illa de Giglio, degut a la gran quantitat de prospeccions que s'hi dugueren a terme.

De les 10 espècies obtengudes a Cabrera, n'hi ha 9 que viuen a Mallorca (RIBES 1965). L'espècie mallorquina publicada com a *Phytocoris* (*Ktenocoris*) *varipes* Boh. és una citació antiga d'Artà sense verificar (MORAGUES 1894), per la qual cosa ens remetem al paràgraf sobre *Ph. jordani* Wgn. Així, doncs, considerant tot el que s'ha indicat, a causa de la insuficiència del mostatge, s'arriba a la conclusió provisional que els components faunístics estan constituïts per elements banals d'àmplia dispersió geogràfica: 3 espècies cosmopolites, una holàrtica, una paleàrtico-occidental, 4 holomediterrànies expansives i una altra que queda pendent de recerques ulteriors.

BIBLIOGRAFIA

- CARAPEZZA, A. 1977. "Eterotteri dell'isola di Lampedusa". *Il Naturalista Siciliano*, s.IV, 1: 17-27.
- FARACI, F. i RIZZOTI VLACH, M. 1984. "Rincoti di Montecristo (Arcipelago Toscano)". *Boll. Mus. Civ. St. Nat. Verona* 11: 31-44.
- JOSIFOV, M. 1986. "Verzeichnis der von der Balkanhalbinsel bekannten Heteropterarten (Insecta, Heteroptera)". *Faun. Abh. Mus. Tierk. Dresden* 14: 61-93.
- MANCINI, C. 1952. "Emitteri dell'isola del Giglio". *Ann. Mus. Civ. St. Nat. Genova* 64: 1-32.
- MORAGUES, F. DE 1894. "Insectos de Mallorca. Hemípteros". *An. Soc. Esp. Hist. Nat.* 23: 78-84.
- PERICART, J. 1972. *Hémiptères Anthocoridae, Cimicidae et Microphysidae de l'Ouest-Paléarctique*. Faune de l'Europe et du Bassin Méditerranéenne 7, Masson et Cie, Ed., Paris, 402 pp.
- PUTSHKOV, P.V. 1981. "Opredelitel' litxinok khixtxnetsov (Heteroptera, Reduviidae) evropeiskoi txasti SSSR" [= Determinacions de larves de xinxes assassines (Heteroptera, Reduviidae) de la part europea de l'URSS]. *Vest. Zool., Kiev* 1: 30-40.
- RIBES, J. 1964. "Sobre el poblamiento entomológico de las islas Medas: Heterópteros". *Publ. Inst. Biol. Apl.* 36: 74-80.
- RIBES, J. 1965. "Sobre el poblamiento entomológico de la Isla Plana o de Nueva Tabarca: Heterópteros". *Publ. Inst. Biol. Apl.* 39: 10-14.
- RIBES, J. 1965. "Hemípteros de Mallorca". *Publ. Inst. Biol. Apl.* 39: 71-95.
- RIBES, J. 1978. "Míridos interesantes de la provincia de Soria (Castilla) (Insecta, Heteroptera)". *Misc. Zool.* 4: 51-75.
- STICHEL, W. 1957-62. *Illustrierte Bestimmungstabellen der Wanzen. II. Europa (Hemiptera-Heteroptera Europae)*. Berlin, 838 pp.
- WAGNER, E. 1954. "Ein Beitrag zur Systematik der Gattung *Phytocoris* Fall. (Hemiptera, Heteroptera, Miridae)". *Nachr. Naturw. Mus. Aschaffenburg* 42:1-44.
- WAGNER, E. 1958. "Contribución al conocimiento de los artrópodos y moluscos terrestres de las Islas Columbretes: Heterópteros". *Misc. Zool.* 1 (1): 30-32.